

Bruxelles, 18.5.2018.
COM(2018) 304 final

KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU

o obrazovanju u izvanrednim situacijama i dugotrajnim krizama

1. OBVEZIVANJE NA SIGURNO, UKLJUČIVO I KVALITETNO OBRAZOVANJE U IZVANREDNIM SITUACIJAMA I DUGOTRAJNIM KRIZAMA U OKVIRU VANJSKOG DJELOVANJA EU-A

U okviru programa održivog razvoja do 2030., a posebno njegova cilja br. 4¹, prepoznaje se važnost kvalitetnog obrazovanja i osposobljavanja kao važnog temelja u rješavanju velikih globalnih izazova. To je priznato 2016. na Svjetskom humanitarnom sastanku na vrhu pokretanjem platforme Obrazovanje ne može čekati² (eng. *Education Cannot Wait*) za promjenu načina pružanja obrazovanja u izvanrednim situacijama i dugotrajnim krizama.

Pravo na obrazovanje prepoznato je u Povelji Europske unije o temeljnim pravima³, koja je vodilja institucijama EU-a te državama članicama prilikom provedbe prava EU-a. Ono je neophodno za miran društveni razvoj⁴, gospodarski rast i ostvarivanje osobnog potencijala. U Ugovoru o Europskoj uniji EU se izričito obvezuje na promicanje zaštite prava djeteta⁵. Pravo na kvalitetno i uključivo obrazovanje, osposobljavanje i cjeloživotno učenje prvo je načelo europskog stupa socijalnih prava⁶. Djeca imaju posebno mjesto u okviru vanjskog djelovanja EU-a, koje se temelji na pravima djece⁷ i isticanju da je „neophodno poboljšati situaciju djece ako želimo spriječiti nestabilnost država i osigurati dugoročni održivi razvoj, socijalnu koheziju, stabilnost i sigurnost ljudi na nacionalnoj, regionalnoj i globalnoj razini”⁸.

Međutim, činjenica je da je pristup kvalitetnom obrazovanju milijunima djece uskraćen zbog sve dugotrajnijih sukoba, prisilnog raseljavanja, nasilja, klimatskih promjena i katastrofa. Zbog njih se djeca ne obrazuju te postaju **izgubljeni naraštaji**; to su ujedno i temeljni razlozi zbog kojih se mnogi odlučuju na opasno putovanje prema Europi⁹ i drugim dijelovima svijeta, što utječe na njihovu stabilnost i razvoj.

Od djece u svijetu koja ne pohađaju nastavu, svako drugo živi u uvjetima krize i sukoba. Nastavu ne pohađa ni gotovo polovina izbjeglica osnovnoškolske dobi. Zbog toga EU mora reagirati primjenom svojih instrumenata i pristupa. EU je posljednjih godina znatno **povećao svoju potporu** za obrazovanje u izvanrednim situacijama i dugotrajnim krizama diljem svijeta jer prepoznaje činjenicu da je u kriznim situacijama obrazovanje sektor s najvećim manjkom sredstava: na njega otpada manje od 3 % ukupnih humanitarnih sredstava na svjetskoj razini¹⁰. EU je iznos financijskih sredstava koja se u izvanrednim situacijama i krizama dodjeljuju za obrazovanje povećao s 1 % svoje humanitarne pomoći 2015. na 8 % 2018., a cilj je da se 2019. dostigne cilj od 10 %. Velik udio bilateralne razvojne pomoći za obrazovanje za razdoblje 2014. – 2020. dodijeljen je nestabilnim zemljama i zemljama pogođenima krizom. EU je vodeći donator za obrazovanje kao odgovor na sirijsku regionalnu

¹ Osiguravanje uključivog, ravnopravnog i kvalitetnog obrazovanja te promicanje mogućnosti cjeloživotnog učenja za sve.

² <http://www.educationcannotwait.org/>

³ Povelja Europske unije o temeljnim pravima, članak 14. SL C 326, 26.10.2012., str. 391–407; Opća skupština UN-a, Konvencija o pravima djeteta, 20. studenoga 1989., UN, Zbornik ugovora, svezak 1577.

⁴ Globalna strategija za vanjsku i sigurnosnu politiku Europske unije koju je u lipnju 2016. predstavila visoka predstavnica/potpredsjednica Komisije
https://europa.eu/globalstrategy/sites/globalstrategy/files/pages/files/eugs_review_web_13.pdf

⁵ Člankom 3. stavkom 3. drugim podstavkom te člankom 3. stavkom 5. Ugovora o Europskoj uniji (UEU) EU se izričito obvezuje na promicanje zaštite prava djeteta u kontekstu unutarnjeg i vanjskog djelovanja EU-a.

⁶ Komunikacija Komisije o uspostavi europskog stupa socijalnih prava, COM(2017) 250

⁷ Smjernice EU-a za promicanje i zaštitu prava djeteta, koje je Vijeće donijelo 2017.

⁸ COM(2008) 55 i smjernice EU-a za promicanje i zaštitu prava djeteta, koje je Vijeće donijelo 2017.

⁹ COM(2017) 211 Komunikacija Komisije Europskom parlamentu i Vijeću: Zaštita djece migranata

¹⁰ Izvješće UNESCO-a o praćenju obrazovanja na svjetskoj razini (2016.) Pomoć za obrazovanje stagnira, čime se ugrožavaju globalni ciljevi; Izvješće UNESCO-a o praćenju obrazovanja na svjetskoj razini (2017.) Odgovornost u obrazovanju: ispunjavanje naših obveza

krizu te pruža znatno multilateralno financiranje za globalne inicijative koje se odnose na obrazovne potrebe u izvanrednim situacijama i krizama¹¹.

Pomoć koju EU trenutačno pruža za obrazovanje u izvanrednim situacijama i dugotrajnim krizama odnosi se na sve razine obrazovanja te uključuje rad s vladama, agencijama Ujedinjenih naroda, nevladinim organizacijama, civilnim društvom, subjektima iz privatnog sektora, Globalnim partnerstvom za obrazovanje i ostalim dionicima. Bilateralna potpora i politički dijalog s vladama popraćeni su brojnim inicijativama za ublažavanje poremećaja u obrazovanju diljem svijeta: od uspostavljanja privremenih prostora za učenje do razvoja programa za učenje na daljinu za djecu koja ne mogu doći do školskih objekata. Na primjer, EU je odgovorio na obrazovne potrebe sirijske djece za obrazovanjem, uzimajući u obzir razmjere potreba, putem bilateralnog financiranja razvoja, humanitarne pomoći, Regionalnog uzajamnog fonda EU-a za odgovor na krizu u Siriji te Instrumenta za pomoć izbjeglicama u Turskoj.

Posljednjih su godina potrebe na terenu znatno porasle te su se pojavili novi izazovi. Iako potrebe premašuju dostupna sredstva, EU treba pojačati svoj odgovor tako što će raditi na tome da sredstva **dođu do onih kojima je potpora najpotrebnija**¹² te na globalnoj razini poticati dodjeljivanje potpore za daljnje djelovanje.

U ovoj se Komunikaciji stoga predlaže ažurirani okvir politike EU-a za rješavanje, u okviru vanjskog djelovanja EU-a, sve većih izazova u području obrazovanja u izvanrednim situacijama i dugotrajnim krizama izvan EU-a. Predlaže se pristup kojim se na temelju **koordinacije, komplementarnosti i političkog djelovanja** (povezanost – *nexus*¹³) učvršćuje međusobna odgovornost među relevantnim vanjskim instrumentima EU-a za odgovor na obrazovne potrebe u izvanrednim situacijama i krizama putem humanitarne i razvojne pomoći. U njoj se odražavaju i novi i budući prioriteti, primjerice utjecaj nasilja na obrazovanje.

Odgovor na obrazovne potrebe u izvanrednim situacijama i krizama zahtijeva holistički pristup. U ovoj se Komunikaciji iznosi Komisijino **shvaćanje pojma obrazovanja u izvanrednim situacijama i dugotrajnim krizama** u najširem smislu, na temelju strateškog i integriranog pristupa promicanju sigurnih, uključivih i kvalitetnih prilika za učenje za svakoga. Obrazovanje obuhvaća cjeloživotno učenje, uključujući formalno i neformalno¹⁴ pružanje obrazovanja na utvrđenim razinama u obrazovnim sustavima, te se odnosi na obrazovanje u ranom djetinjstvu, primarno, sekundarno, obrazovanje poslije sekundarnog koje nije tercijarno te tercijarno obrazovanje (uključujući tehničko i strukovno osposobljavanje, sveučilišno obrazovanje i ostale oblike razvoja vještina).

Pristup Komisije obrazovanju u izvanrednim situacijama i krizama obuhvaća iznenadne i sporo nastale izvanredne situacije, sukobe, situacije u kojima je prisutno nasilje, prisilno raseljavanje, katastrofe (prirodne i uzrokovane djelovanjem čovjeka) i izvanredne situacije

¹¹ EU se obvezao u razdoblju 2018. – 2020. putem svoje razvojne pomoći dodijeliti 475 milijuna EUR za Globalno partnerstvo za obrazovanje i sa 16 milijuna EUR doprinijeti platformi Obrazovanje ne može čekati, a u razdoblju 2018. – 2019. dodijelit će putem svoje humanitarne pomoći milijun EUR za Globalni obrazovni klaster.

¹² Vidjeti odjeljak 3.2. za određivanje prioriteta među onima kojima je pomoć najpotrebnija.

¹³ Provedba obveza EU-a iz Komunikacije „Živjeti dostojanstveno: od ovisnosti o pomoći do samostalnosti” (COM(2016) 234) i novog Europskog konsenzusa o razvoju, SL C 210, 30.6.2017., str. 1–24.

¹⁴ U skladu s Preporukom Vijeća o vrednovanju neformalnog i informalnog učenja, SL C 398, 22.12.2012., str. 1–5: Formalno učenje odvija se u organiziranom i strukturiranom okruženju, posebno namijenjenom učenju, te u pravilu završava dodjelom kvalifikacije, obično u obliku svjedodžbe ili diplome. Neformalno učenje odvija se putem planiranih aktivnosti, u okviru kojih je prisutan neki oblik podrške u učenju; može obuhvaćati programe kojima se stječu radne vještine, pismenost odraslih i osnovno obrazovanje za one koji su rano napustili školovanje.

povezane s javnim zdravljem, dugotrajne krize i krize koje se ponavljaju ili bilo koju njihovu kombinaciju. U cilju podrške neprekinutom pružanju obrazovanja, taj pristup učinkovit je u povezanim područjima humanitarne i razvojne pomoći jer obuhvaća pripravnost, smanjenje rizika od katastrofa, mjere ublažavanja, odgovor na izvanredne situacije, pomoć tijekom dugotrajnih kriza i oporavak.

1.1. Opasnost od izgubljenih naraštaja

Djeca čine trećinu svjetskog stanovništva, ali više od polovine svih osoba pogođenih humanitarnim krizama. Djevojčice i dječaci izloženi tim krizama čine polovinu sve djece na svijetu **koja ne pohađaju nastavu**, a taj broj neprestano raste¹⁵. Sirija, Irak, Jemen, Afganistan, Južni Sudan i Demokratska Republika Kongo nalaze se među 35 zemalja koje su pogođene krizama i u kojima gotovo 75 milijuna djece školske dobi (od 3 do 18 godina) doživljava poremećaje u obrazovanju¹⁶. Taj je rizik znatno viši za raseljene osobe. Agencija Ujedinjenih naroda za izbjeglice procjenjuje da je trenutačno raseljeno više od 65 milijuna osoba (što je najveći broj od Drugog svjetskog rata), a prosječno trajanje raseljenosti može biti dulje od 20 godina¹⁷. Tek nešto više od polovine izbjeglica osnovnoškolske dobi pohađa školu, manje od četvrtine osoba odgovarajuće dobne skupine ide u srednju školu, a svega jedan posto sudjeluje u tercijarnom obrazovanju. Djevojčice su u mnogo lošijem položaju te u pogođenim zemljama imaju 2,5 puta veće izgleda da neće pohađati nastavu¹⁸.

Budućnost milijuna djece i mladih ugrožena je sve većim **nasiljem u obrazovnom okruženju**¹⁹, uključujući napade na škole i sveučilišta, otmice učenika i studenata, vojnu upotrebu škola, prisutnost mina, neeksplozivnih eksplozivnih sredstava i ostataka rata u blizini škola te uništavanje obrazovnih zgrada. Vlasti mogu zloupotrebljavati obrazovanje kako bi potaknule mržnju i netoleranciju, povećale nejednakost i ugnjetavanje te unovačile ranjivu djecu za izvršenje činova nasilja²⁰. Nejednakost u pružanju obrazovanja može rezultirati osjećajem nepravde i dodatno otežati položaj marginaliziranih skupina, što na kraju može rezultirati sukobom²¹.

Djeca i mladi koji ne pohađaju nastavu **izloženi su povećanom riziku** seksualnog i rodno uvjetovanog nasilja, nasilnog ekstremizma, prisilnog braka, rane trudnoće, dječjeg rada i prisilnog novačenja²². Neprestani, nasilni i često dugotrajni sukobi, prisilno raseljavanje, nejednakost te ograničene gospodarske mogućnosti i pristup osnovnim uslugama dodatno povećavaju ranjivost na te rizike. Učinci kriza na pristup obrazovanju, primjerice zatvaranje škola i prisutnost vojske u školama, mogu potaknuti raseljavanje stanovništva u potrazi za sigurnijim okruženjem, često u okolnostima u kojima im je život u opasnosti.

Izvanredne situacije i dugotrajne krize dodatno oslabljuju obrazovne sustave u kojima već nedostaje sredstava, čime se ugrožavaju **ishodi učenja te potencijal djece i mladih**. Česti

¹⁵ Grupacija Svjetske banke (2017.) Izvješće o svjetskom razvoju: Učenjem do ostvarenja obećanja obrazovanja. Djeca koja žive u najnestabilnijim situacijama čine oko 20 posto svjetskog stanovništva osnovnoškolske dobi, a istodobno čine 50 posto onih koji ne pohađaju nastavu, što predstavlja porast u odnosu na 42 posto 2008.

¹⁶ Overseas Development Institute (2016) „Zajednička platforma za obrazovanje u izvanrednim situacijama i dugotrajnim krizama: dokazni materijal.” ODI, London

¹⁷ UNHCR, Globalni trendovi: Prisilno raseljavanje 2016.

¹⁸ UNICEF (2017.) *Education Uprooted: For every migrant, refugee and displaced child, education.*

¹⁹ Globalna koalicija za zaštitu obrazovanja od napada. Izvješće „Napad na obrazovanje”, 2018.

²⁰ Burde et al. (2015.) *What works to promote children's educational access, quality of learning and wellbeing in crisis-affected contexts.*

²¹ UNESCO (2011.) Education for All Global Monitoring Report, *The hidden crisis: Armed conflict and education*

²² Nicolai et al (2015.) *Education in emergencies and protracted crises towards a strengthened response: Background paper for the Oslo Summit on education for development.*

poremećaji školovanja i psihosocijalna šteta koju uzrokuju traumatični događaji otežavaju učenje i dodatno se pogoršavaju manjkom nastavnika i pretrpanim učionicama.

1.2. Jačanje vanjskog djelovanja EU-a

U cilju ostvarenja ciljeva održivog razvoja te u skladu s Programom za obrazovanje do 2030., EU će se usmjeriti na četiri strateška prioritetna područja djelovanja:

1. jačanje sustava i partnerstava za brz, učinkovit, djelotvoran i inovativan odgovor u području obrazovanja;
2. promicanje pristupa obrazovanju, uključenosti i jednakosti;
3. promicanje obrazovanja za mir i zaštitu;
4. potporu kvalitetnom obrazovanju za bolje ishode učenja.

Da bi se postigao napredak s obzirom na te prioritete, Komisija će poboljšati načine rada u pogledu koordinacije, globalnog vodećeg položaja i financiranja.

Zajedničko i koordinirano utvrđivanje programa i planiranje promicat će se unutar Komisije, s državama članicama te s ostalim donatorima i partnerima, uz ravnotežu kratkoročnih, srednjoročnih i dugoročnih odgovora. EU će iskoristiti svoju globalnu ulogu, doseg i instrumente kako bi u većoj mjeri svratio pozornost na globalnoj razini na nezadovoljene potrebe i manjak financijskih sredstava te poboljšao koordinaciju i povećao operativne kapacitete za odgovor.

U protekle su tri godine povećanja humanitarnih financijskih sredstava koja je EU dodijelio za obrazovanje u izvanrednim situacijama bila rezultat većih političkih nastojanja, na temelju veličine potreba. Sada je potrebno održati to financiranje kako bi se omogućilo ostvarenje strateških prioriteta EU-a te, na kraju, kako bi se doprijelo do milijuna djece i mladih izloženih riziku da postanu izgubljeni naraštaji.

- Cilj je Komisije da od 2019. 10 posto svoje humanitarne pomoći dodjeljuje za obrazovanje u izvanrednim situacijama i dugotrajnim krizama²³.
- Komisija će podupirati globalno koordinirano, pravovremeno, predvidivo i fleksibilno financiranje obrazovanja u izvanrednim situacijama i dugotrajnim krizama.

2. STRATEŠKI PRIORITETI ZA OBRAZOVANJE U IZVANREDNIM SITUACIJAMA I DUGOTRAJNIM KRIZAMA

2.1. Jačanje sustavâ i partnerstava za brz, učinkovit, djelotvoran i inovativan odgovor na krizne situacije u pogledu obrazovanja

Djelovanjem EU-a pospješit će se djelotvornost odgovora u povezanim područjima humanitarne i razvojne pomoći kako bi se osigurala dostupnost, predvidivost i transparentnost financiranja za obrazovanje u izvanrednim situacijama i krizama u skladu s obvezama preuzetima na Svjetskom humanitarnom sastanku na vrhu 2016.²⁴ Komisija će tako, među ostalim mjerama, donijeti zajedničku kratkoročnu, srednjoročnu i dugoročnu perspektivu, snažnije mehanizme koordinacije, zajedničke analize, zajednički nadzor djelovanja te zajedničke doprinose izvješćivanju. To će pridonijeti kontekstualno relevantnoj kombinaciji predvidive višegodišnje te kratkoročne do srednjoročne financijske pomoći.

²³ Tako se premašuje razina koju je preporučila Međunarodna komisija za financiranje globalnih prilika za obrazovanje (izvješće *The Learning Generation*, 2016.

²⁴ Inicijativa „Veliki dogovor” pokrenuta je na svjetskom humanitarnom sastanku na vrhu 2016. te obuhvaća niz promjena radnih praksi donatora i organizacija za pružanje pomoći, uključujući pripremu programiranja novčane pomoći, veće iznose financiranja za nacionalne i lokalne pružatelje pomoći te smanjenje birokracije putem usklađenih zahtjeva u pogledu izvješćivanja.

Komisija će učvrstiti i pojednostavniti svoje djelovanje za pružanje obrazovanja kao javnog dobra putem multilateralnog financiranja, tehničke pomoći, poziva na globalnoj razini, sudjelovanja u savjetodavnim tijelima te drugih prilika za vanjski angažman.

Komisija će primijeniti ciljani pristup jačanju obrazovnih sustava te u tom smislu iskoristiti svoj položaj u političkom dijalogu i bilateralnoj potpori. Kad to bude moguće i primjereno, financiranjem Unije podržat će se vladini sustavi, uključujući one za primanje izbjeglica²⁵, kao glavni odgovorni za ispunjavanje prava na obrazovanje. Ako izravna potpora vladama ne bude moguća ili primjerena, jačanjem sustava poduprijet će se najprimjereniji dostupni subjekti u obrazovanju²⁶.

Kako bi se olakšalo utvrđivanje prioriteta za pomoć EU-a na temelju potreba, u skladu s prioritetima nacionalnih nadležnih tijela, Komisija će u planiranje potpore za sektor obrazovanja uključiti obrazovne potpore za obrazovanje povezane s izvanrednim situacijama i dugotrajnim krizama. Financiranje Unije temeljit će se na detaljnoj procjeni potreba, među ostalim ministarstva obrazovanja, agencija UN-a, nevladinih organizacija, organizacija civilnog društva, dionika iz privatnog sektora i ostalih relevantnih dionika.

Dionicima na svim razinama pružat će se potpora za prikupljanje podataka, upravljanje njima i njihovu analizu, uključujući u pogledu financijskih sredstava za obrazovanje i podataka o ishodima učenja. Pružat će se potpora i za mjere za utvrđivanje najboljih praksi te djelotvornih i inovativnih načina razmjene informacija i upravljanja njima. Prednost će se dati izgradnji kapaciteta svih dionika u predmetnom sektoru i na svim razinama uz, prema potrebi, koordinaciju s privatnim sektorom.

EU radi na poboljšanju usluga javnog obrazovanja²⁷, ali i dionici iz privatnog sektora i civilnog društva mogu pružati dodatnu vrijednost tako što će poduprijeti te usluge. Komisija će surađivati s privatnim sektorom kako bi se utvrdili i razvili inovativni pristupi, a reforme obrazovanja povezale s društvenim potrebama i prilikama na tržištu rada. Kako bi se omogućio integriran i holistički odgovor na potrebe djece u izvanrednim situacijama i krizama, potrebni su poboljšano partnerstvo, mehanizmi koordinacije s drugim sektorima, primjerice zdravstvom, dostatna sredstva za život te zaštita i dobra prehrana.

Primjeri dobre prakse

U Libanonu EU podržava strategiju Ministarstva obrazovanja i visokog školstva „Obrazovanje za svu djecu”, čiji je cilj olakšati integraciju sirijskih izbjeglica u nacionalni sustav. Potpora EU-a koordinira se putem Zajedničkog okvira za humanitarnu i razvojnu pomoć na razini određene zemlje, što uključuje ravnotežu bilateralne pomoći, potpore iz Regionalnog uzajamnog fonda EU-a za odgovor na krizu u Siriji i humanitarne pomoći. Provedbu podupiru agencije UN-a i nevladine organizacije.

EU ima vodeću ulogu u forumu Dijalog za obrazovanje (eng. *Education Dialogue*), koji je pokrenut u okviru fonda Obrazovanje ne može čekati, u kojem su okupljeni dionici iz područja humanitarne i razvojne pomoći koji sudjeluju u pružanju pomoći obrazovanju u

²⁵ Područje primjene ove Komunikacije ograničeno je na djelovanje izvan EU-a.

²⁶ U područjima u kojima nema potpore vlade, dijelom sustava koji je potrebno ojačati mogu se smatrati lokalna nadležna tijela ili alternativni pružatelji usluga, sustavi za koordinaciju humanitarne i razvojne pomoći ili drugi. Alternative se mogu potražiti u slučajevima kad je vlada odgovorna za napade na učenike ili uskraćivanje prava na obrazovanje marginaliziranim skupinama.

²⁷ COM(2016) 234. Preuzete obveze za obrazovanje odnose se na koordinaciju i pristup utemeljen na povezanosti, moguću ulogu raseljenih nastavnika, podupiranje dobrog funkcioniranja usluga javnog obrazovanja, iskorištavanje tehnološkog napretka te olakšavanje pristupa raseljenih učenika višem obrazovanju.

Siriji. Tako su omogućeni zajednički nadzor programiranja, zajedničke analize i bolja koordinacija.

EU podupire nedavna nastojanja da se na regionalnoj razini primijeni Sveobuhvatni okvir za pomoć izbjeglicama na regionalnoj razini, uključujući putem Ministarske konferencije o obrazovanju izbjeglica održane u Džibutiju u prosincu 2017. pod okriljem Međuvladine uprave za razvoj i vlade Džibutija. Obveze utvrđene u Deklaraciji i Akcijskom planu koji su proizašli s te konferencije uključuju integraciju izbjeglica u nacionalne obrazovne sustave, razvoj minimalnih standarda i ciljeva te razvoj regionalnog mehanizma za priznavanje kvalifikacija.

Potresi u Nepalju 2015. uništili su 35 000 učionica i gotovo milijun djece lišili mogućnosti pohađanja nastave. EU je surađivao s vladom i drugim partnerima kako bi se otvorili privremeni centri za učenje i osigurala neophodna oprema da bi što više djece što prije moglo ponovno pohađati nastavu. EU podupire Plan razvoja sektora školstva u Nepalju kako bi se „izgradili novi, bolji objekti” u područjima pogođenima potresom, uključilo marginalizirano stanovništvo, poboljšali kapaciteti za planiranje i upravljanje na svim razinama te osigurala bolja kvaliteta poučavanja i učenja.

Ključne mjere za poboljšanje upravljanja, odgovornosti i financiranja

- Potpora jačanju koordinacije financiranja, transparentnosti i odgovornosti na svjetskoj razini, primjerice potporom poboljšanjima standarda Inicijative za transparentnost međunarodne pomoći u pogledu izvješćivanja o obrazovanju u izvanrednim situacijama i krizama
- Promicanje snažnijih suradničkih partnerstava, uključujući onih na svjetskoj razini, primjerice financiranja obrazovnih mjera s više dionika kojima se stvara dodana vrijednost i ostvaruje bolji učinak na temelju stručnosti i iskustva svih partnera, posebice agencija UN-a i privatnog sektora
- U suradnji s nacionalnim nadležnim tijelima, ulaganje u inovativne pristupe upravljanju podacima, transparentnosti i izvješćivanju, uključujući praćenje nastavnika i djece koja ne pohađaju nastavu, kako bi se olakšalo postizanje kontinuiteta obrazovanja i priznavanje postignuća
- Potpora izgradnji kapaciteta dionika u obrazovanju u izvanrednim situacijama i krizama, primjerice tijela za koordinaciju, dionika uključenih u odgovor na krize i vlada, s naglaskom na civilnom društvu i lokalnim dionicima, putem inicijativa za razvoj novih i postojećih kapaciteta, primjerice tečajeva u okviru Globalnog obrazovnog klastera

2.2. Promicanje pristupa obrazovanju, uključenosti i jednakosti

Miran suživot, međukulturni senzibilitet, uspješna integracija u zajednice domaćine i socijalna kohezija ključne su funkcije obrazovanja u izvanrednim situacijama i krizama. EU će podupirati integraciju raseljene djece i mladih u obrazovne sustave, uključujući potporu zajednicama domaćinima, čime će aktivno provoditi obveze iz novog Europskog konsenzusa o razvoju i Komunikacije „Živjeti dostojanstveno”²⁸.

Prepoznajući potrebe i ograničenja potpore EU-a u tom pogledu, djelovanja će biti usmjerena na *osobe kojima je pomoć najpotrebnija*, kao što su:

- djeca i mladi koji ne pohađaju nastavu te oni koji su izloženi riziku od poremećaja u obrazovanju,

²⁸ Novi Europski konsenzus o razvoju SL C 210, 30.6.2017. i COM(2016) 234 Živjeti dostojanstveno: od ovisnosti o pomoći do samostalnosti

- prisilno raseljena djeca i mladi (izbjeglice i interno raseljene osobe) te njihove zajednice domaćini,
- ranjive skupine i skupine u nepovoljnom položaju, uključujući djecu i mlade koji su odvojeni i bez pratnje, na teško dostupnim područjima, koji žive s invaliditetom ili imaju dodatne potrebe, povezani su s oružanim snagama i skupinama (uključujući pridavanje posebne pozornosti njihovoj reintegraciji putem obrazovanja) te pripadaju etno-lingvističkim manjinama i siromašnijim socioekonomskim skupinama.

Proaktivan i brz odgovor potreban je na svim razinama kako bi se u najvećoj mogućoj mjeri smanjili poremećaji u obrazovanju i potaknulo stvaranje uključivih prilika za obrazovanje u okviru kojih će polaznici biti sigurni i zaštićeni. Svaki tjedan, mjesec i godina koji se provedu izvan škole tijekom njihove školske dobi dodatno udaljavaju djecu od njihova obrazovnog puta te smanjuju vjerojatnost povratka u školu.

Budući da je velika većina prisilno raseljene djece i mladih primljena u zemljama s niskim ili srednjim dohotkom²⁹, fleksibilnu kratkoročnu potporu treba kombinirati s predvidivim dugoročnim financiranjem kako bi se povećale otpornost i djelotvornost obrazovnih sustava. Obrazovni sustavi trebaju se prilagoditi dugotrajnom raseljavanju koje se ponavlja te zadovoljiti potrebe prisilno raseljenog stanovništva i zajednica domaćina. U tom je cilju potrebno riješiti izazove s kojima se zajednice domaćini suočavaju kako bi mogle osigurati uključive i kvalitetne usluge obrazovanja na temelju preuzete obveze zajedničke odgovornosti s pogodnim zemljama.

Izvanredne situacije i dugotrajne krize imaju nerazmjern učinak na obrazovanje žena i djevojčica. Posebni rizici koji su povezani s rodom i izloženi su im djevojčice i dječaci u izvanrednim situacijama i krizama uključuju rane i prisilne brakove, ranu trudnoću, dječji rad, novačenje u oružane skupine te seksualno i rodno uvjetovano nasilje. Usluge obrazovanja trebaju odgovoriti na potrebe djevojčica i dječaka, primjerice uvođenjem zahoda odvojenih po spolu prilikom obnove škola kako bi se otklonila zabrinutost učenika i roditelja u pogledu sigurnosti. Komisija će dodatno naglašavati važnost uključenosti ranjivih skupina i skupina u nepovoljnom položaju. Na mlade, do kojih često ne dopre potpora za obrazovanje jer preuzimaju odgovornosti odrasle dobi, treba posebno obratiti pozornost te naročito istaknuti njihove potrebe uvjetovane rodom.

Primjeri dobre prakse

Uz potporu EU-a, u inovativni projekt Uvjetni prijenos novca za obrazovanje uključeno je više od 290 000 djece iz ugroženih izbjegličkih obitelji te im je tako pružena potpora za redovito pohađanje nastave.

EU je podržao razvoj Brzog odgovora u vezi s kretanjem stanovništva u Demokratskoj Republici Kongu. Tako se omogućuje brza procjena potreba kako bi se osigurao integrirani paket pomoći stanovništvu u situacijama raseljavanja, bolesti ili prirodnih katastrofa.

EU, zajedno s državama članicama, financijski najviše pridonosi Agenciji Ujedinjenih naroda za pomoć i radove (UNRWA), koja pruža potporu palestinskim izbjeglicama. UNRWA podupire više od 513 000 djece i mladih, koji pohađaju gotovo 700 osnovnih i srednjih škola i strukovnih obrazovnih centara u Gazi, na Zapadnoj obali i diljem te regije.

Kad je 2014. ebola pogodila Sijeru Leone, škole su devet mjeseci bile zatvorene. Globalno partnerstvo za obrazovanje, uz potporu EU-a, pomoglo je u pružanju alternativnog obrazovanja, u kojem su djeca mogla sudjelovati gledajući televiziju ili slušajući radio za vrijeme dok nisu išla u školu. Nakon što su se škole mogle ponovno otvoriti, Partnerstvo je

²⁹ UNHCR, Globalni trendovi: Prisilno raseljavanje 2016.

osiguralo dostupnost sigurnog okruženja za učenje tako što je dezinficiralo škole, ugradilo umivaonike i pribavilo pribor za pranje ruku.

Ključne mjere za poboljšanje pristupa obrazovanju, uključenosti i jednakosti

- Potpora i promicanje proaktivnih i brzih mehanizama za odgovor, uključujući humanitarne organizacije i vlade, kako bi se doprijelo do djece i mladih tijekom izvanrednih situacija i kriza te rad na postizanju **cilja njihova vraćanja u školu u roku od tri mjeseca**³⁰
- Davanje prednosti pružanju potpore djeci i mladima kojima je pomoć najpotrebnija zbog izvanrednih situacija i dugotrajnih kriza
- Jačanje, kad je to moguće, kapaciteta ključnih dionika u obrazovnim sustavima, posebice ministarstava obrazovanja, kako bi im se pomoglo u pripremi i prilagodbi obrazovnih sustava i tako omogućilo upravljanje dugotrajnim raseljavanjem koje se ponavlja
- Potpora rodno uvjetovanim potrebama djece i mladih, posebice s obzirom na obrazovanje i zaštitu, s posebnim naglaskom na obrazovanje djevojčica i djevojaka, u skladu s Akcijskim planom za ravnopravnost spolova za razdoblje 2016. – 2020.³¹

2.3. Promicanje obrazovanja za mir i zaštitu

Obrazovanje je moćan alat za društvene promjene, povećanje jednakosti, blagostanje i izgradnju mira. Međutim, zbog lošeg upravljanja obrazovanjem u kojem su prisutni zloupotreba i manipulacije može doći do sukoba kroz ugnjetavanje, nejednake mogućnosti i ishode te promicanje mržnje i nasilja. EU će promicati obrazovanje u ratnom okruženju³² i podupirati obrazovne politike koje su utemeljene na dokazima i u okviru kojih se promiče jednakost te djeca i mladi štite od stigmatizacije, promicanja mržnje, nasilnog ekstremizma i novačenja u oružane skupine.

Uspostavljanje sigurnog, zaštitnog i kvalitetnog okruženja za učenje ključno je u pristupu Komisije. Za zaštitu djece i mladih potrebne su dobre prakse temeljene na načelu „nenanošenja štete”. Imajući na umu prestanak funkcioniranja institucijskih i socijalnih zaštitnih mehanizama, do čega često dolazi u krizama, sustave za zaštitu djece potrebno je uključiti u faze pripreme, planiranja i provedbe mjera. Komisija prepoznaje i podržava središnju ulogu roditelja i skrbnika te širu ulogu zajednica u obrazovanju i zaštiti djece.

Zaštita je u izvanrednim situacijama i krizama od posebne važnosti te bi trebala biti u središtu obrazovnih sustava na svim razinama, s naglaskom na nenasilnim obrazovnim politikama, procesima i praksama, uključujući sprečavanje seksualnog i rodno uvjetovanog nasilja. Osim inovativnih intervencija za zadovoljavanje određenih potreba, podupirat će se i mjere za jačanje procjene i planiranja potreba za zaštitu djece.

Kako bi se poduprijeli otporni obrazovni sustavi, pomoć EU-a neće se dodjeljivati samo za infrastrukturu, već i za preživljavanje katastrofa³³, potporu smanjenju rizika od katastrofa i planiranje obrazovanja u kriznim situacijama. Obrazovna infrastruktura trebala bi biti strukturno sigurna i pogodna za sigurno i uključivo učenje. Potpora za infrastrukturu u izvanrednim situacijama i krizama sadržavat će niz mogućnosti, usklađenih sa standardima

³⁰ Taj je cilj usklađen s ambicijama navedenima u Deklaraciji iz New Yorka o izbjeglicama i migrantima iz 2017.

³¹ Akcijski plan za ravnopravnost spolova za razdoblje 2016. – 2020., zaključci Vijeća (26. listopada 2015.), 13201/15

³² Međuagencijska mreža za obrazovanje u izvanrednim situacijama. Smjernice za obrazovanje u ratnom okruženju. 2013.

³³ COM(2014) 216 Akcijski okvir iz Hyoga nakon 2015.: upravljanje rizicima kako bi se postigla otpornost

dogovorenima na nacionalnoj razini, kao što su privremeni prostori za učenje, obnova oštećenih škola i izgradnja škola.

Obrazovanje je ključna sastavnica pristupa Komisije otpornosti³⁴ jer ono pomaže u izgradnji osobne i društvene otpornosti. Obrazovanje je temelj otpornosti pojedinca, osigurava dobrobit novih naraštaja, pruža zaštitu te omogućava socijalnu i emocionalnu dobrobit i kognitivni razvoj osoba pogođenih izvanrednim situacijama i krizama. Putem pomoći EU-a promicat će se pružanje psihosocijalne potpore, primjerice potpore učiteljima i drugim pružateljima skrbi te uspostava procedura za upućivanje i odgovor djeci i mladima kojima su potrebne specijalizirane usluge. Takve bi se mjere mogle uključiti u postojeće nacionalne mehanizme upućivanja i odgovora.

U cilju rada na prestanku napada na obrazovanje, Komisija prepoznaje i podržava rad Globalne koalicije za zaštitu obrazovanja od napada te će podupirati inicijative u okviru kojih se promiče i uvodi Deklaracija o sigurnim školama³⁵. Škole bi trebale biti sigurna utočišta, zaštićena međunarodnim humanitarnim pravom.

Primjeri dobre prakse

EU podupire projekt Škole kao zone mira u Demokratskoj Republici Kongu. Cilj je tog projekta osigurati zaštitu djevojčica i dječaka u školi, izbjeći poremećaje u obrazovanju prouzročene oružanim sukobom te osigurati da svako dijete bude uspješno i da se obrazuje u ozračju bez ometanja, nasilja i napada.

EU u Palestini³⁶ podupire program Bolje učenje, čiji je cilj pružiti psihosocijalnu potporu djeci koja imaju noćne more zbog nasilja koje su doživjela. U okviru tog projekta kombiniraju se grupne aktivnosti koje nastavnici mogu provoditi zajedno sa specijaliziranim službama za djecu kojima je potrebna posebna potpora.

U cilju pružanja potpore obrazovanju raseljene djece koja se vraćaju u svoja sela u plemenskim područjima pod saveznom upravom (FATA) u Pakistanu, EU surađuje s lokalnim nadležnim tijelima i drugim agencijama kako bi se izgradili novi, bolji objekti za dugoročno razdoblje. Sigurni, zaštitni i rodno uključivi prostori za učenje osigurani su za 45 000 djece. Za mlade su provedene aktivnosti izgradnje mira, stjecanja strukovnih vještina te programi naukovanja. Te su mjere dio desetogodišnjeg obrazovnog plana lokalnih vlasti koji izrađuje regionalna uprava uz potporu EU-a.

Ključne mjere za podupiranje i jačanje obrazovanja za mir i zaštitu

- Promicanje i provedba načelâ i smjernica obrazovanja u ratnom okruženju, primjerice osiguravanje da se, putem osposobljavanja nastavnika, razvoja nastavnog programa te stručnog razvoja nastavnika, poučavanjem potiču poštovanje različitosti, tolerancija te aktivno, odgovorno građanstvo

³⁴ COM(2017) 21 i COM(2011) 637. EU se obvezuje na jačanje potpore za kvalitetno obrazovanje kako bi mladi stekli znanje i vještine i tako postali aktivni članovi društva koje se razvija. Novim Europskim konsenzusom o razvoju EU i njegove države članice obvezuju se na primjenu pristupa utemeljenog na povezanosti, čime se aktivno povećava otpornost pojedinca, zajednice, društva i države. To je povezano sa sprečavanjem i ublažavanjem kriza te se tako smanjuju kronične ranjivosti i povećava samodostatnost te otpornost društva i države.

³⁵ Deklaracijom o sigurnim školama (2015.) državama se daje prilika da izraze opću političku potporu zaštiti i nastavku obrazovanja tijekom oružanih sukoba. To je instrument koji državama omogućava prihvaćanje Smjernica za zaštitu škola i sveučilišta od vojne upotrebe tijekom oružanog sukoba te obvezivanje na njihovu provedbu.

³⁶ Taj naziv ne tumači se kao da je njime priznata Država Palestina niti se njime dovode u pitanje pojedinačna stajališta država članica u tom pogledu.

- Jačanje obrazovnih sustava kako bi bili spremni za katastrofe i odgovor na njih, primjerice putem Sveobuhvatnog okvira za sigurne škole³⁷
- Mjere potpore za sprečavanje i odgovor na nasilje, uključujući seksualno i rodno uvjetovano nasilje povezano sa školama, putem jačanja okvira za zaštitu djece
- Potpora inovativnim pristupima za poboljšanje osobne otpornosti djece i mladih pogođenih izvanrednim situacijama i dugotrajnim krizama, uključujući putem mjera u okviru kojih se kombiniraju psihosocijalna potpora i intervencije socijalnog i emocionalnog učenja
- Upotreba svih kanala dostupnih EU-u za zagovaranje prestanka napada na obrazovanje te aktivna potpora inicijativama i projektima kojima se želi zaštititi obrazovanje od napada
- Mjere potpore koje se provode i izvan škola te promicanje uključivanja skrbnika i šire zajednice u obrazovanje i zaštitu u izvanrednim situacijama i dugotrajnim krizama

2.4. Potpora kvalitetnom obrazovanju za bolje ishode učenja

Pomoć EU-a za obrazovanje temelji se na pretpostavci da bi obrazovni sustavi trebali biti kvalitetni kako bi se djeci i mladima omogućilo uspješno učenje³⁸. Predanost EU-a relevantnim nastavnim programima, kvalificiranim nastavnicima i ravnateljima, odgovarajućim nastavnim materijalima i dostupnosti odgovarajuće školske infrastrukture i dalje je ključna u kontekstu pomoći u izvanrednim situacijama i dugotrajnim krizama³⁹.

U kriznim situacijama, osobito u zemljama s niskim dohotkom, često nisu dostupni kvalificirani, osposobljeni nastavnici. Nastavnici možda nemaju jezične ili pedagoške vještine za zadovoljavanje potreba učenika. Možda su oni sami, a i ostalo obrazovno osoblje, doživjeli traume te im je potrebna potpora. Raseljeni nastavnici možda nemaju dokumentaciju potrebnu da bi mogli poučavati u zajednici domaćinu. EU će podupirati politike i mjere kojima se osigurava dostupnost kvalificiranog nastavnog kadra.

EU će podupirati posebne mjere, primjerice potporu učenicima u što bezbolnijoj prilagodbi novom obrazovnom sustavu i potporu njihovom zadržavanju u školi, kako bi se umanjili izazovi s kojima se učenici suočavaju prilikom integracije u određeni obrazovni sustav. Potreban je prilagođen odgovor za svaku razinu obrazovanja, u skladu s dobi, spolom i obrazovnom poviješću učenika. To može uključivati neformalne ili alternativne oblike obrazovanja te će u obzir biti uzete različite potrebe na svakoj razini obrazovanja.

Za integraciju prisilno raseljene djece i mladih u nacionalne obrazovne sustave potrebno je održavanje nužnih poveznica između jezika, identiteta i kulture. Stručnost EU-a u području jezičnih politika, vidljiva diljem EU-a, iskoristit će se putem političkog dijaloga i pomoći. Tako će se poduprijeti promicanje naprednih jezičnih politika koje se temelje na dokazima i povezane su sa služenjem materinskim jezikom i dodatnim jezicima.

Budući da raseljenost traje sve dulje, a raseljeno stanovništvo vjerojatno će se biti raseljeno više puta, potrebno je poboljšati mobilnost i akreditaciju među obrazovnim sustavima i unutar njih⁴⁰. Nedostatak dokumentacije ne bi trebao biti prepreka pravodobnom pristupu raseljene djece i mladih obrazovanju u trenutku dolaska. Potrebno je uspostaviti protokole kojima bi se osiguralo da pravo na obrazovanje ima prednost pred bilo kojim sustavom

³⁷ Ured Ujedinjenih naroda za smanjenje rizika od katastrofa i Globalni savez za smanjenje rizika od katastrofa i otpornost u obrazovnom sektoru (2017.) Sveobuhvatni okvir za sigurne škole.

³⁸ COM(2002) 116 Komunikacija o obrazovanju i osposobljavanju u kontekstu smanjenja siromaštva u zemljama u razvoju

³⁹ Vidjeti prethodnu bilješku.

⁴⁰ Na učenje se može primijeniti Akcijski plan Europske komisije za integraciju državljana trećih zemalja, u kojem Komisija prioritetom smatra potporu ranom procjenjivanju, dokumentaciji i priznavanju vještina te akademskih i profesionalnih kvalifikacija.

akreditacije. Konkretno, pristup osnovnom obrazovanju ne bi se trebao uskraćivati na temelju ispita⁴¹. Umjesto toga, trebalo bi primjenjivati odgovarajuće mehanizme procjene da bi se utvrdilo kako se pristup i potpora mogu poboljšati te da bi se pružile informacije za oblikovanje politike. Isto tako, mladi moraju moći pristupiti ispitima i steći potvrde koje su obično temelj za daljnje obrazovne mogućnosti i zapošljavanje.

EU je predan uključivom, ravnopravnom i kvalitetnom osnovnoškolskom i srednjoškolskom obrazovanju te uviđa da su temeljne vještine kao što su osnovna pismenost i matematičke vještine nužan temelj daljnjeg obrazovanja.⁴²

EU prepoznaje i važnost visokog obrazovanja te tehničkog i strukovnog obrazovanja i osposobljavanja povezanog s tržištem rada⁴³. U okviru razvoja vještina i osposobljavanja radi povećanja zapošljivosti u kriznim situacijama potrebno je u obzir uzeti ekonomski i socijalni pritisak na učenike, primjerice dječji rad, ograničenu slobodu kretanja i rodne norme. EU je predan razvoju vještina i promicanju zapošljivosti, dostojanstvenih radnih mjesta i sredstava za život te tako naglašava potrebu da se djevojkama i mladima te ostalim skupinama u nepovoljnom položaju osiguraju jednake mogućnosti.

EU će i dalje podupirati namjenska istraživanja i partnerstva za učenje s ciljem jačanja sektorske dokazne osnove. U tom je kontekstu potrebno raditi na postizanju sinergija s Okvirnim programom EU-a za istraživanje i inovacije kako bi se djelotvorno riješili izazovi obrazovanja u izvanrednim i kriznim situacijama u okviru vanjskog djelovanja EU-a.

Primjeri dobre prakse

EU u Iraku podupire reformu sustava tehničkog i strukovnog obrazovanja i osposobljavanja kako bi se povećala njegova konkurentnost i relevantnost u skladu s međunarodnim standardima.

EU je 2018. pokrenuo inicijativu „Izgradnja otpornosti: Obrazovne mogućnosti u nestabilnim okruženjima i okruženjima pogođenima krizom”. U okviru te inicijative kombiniraju se istraživanja i izrada višegodišnjih programa u sedam afričkih zemalja, uz dodjelu financijskih sredstava u iznosu od približno 20 milijuna EUR u razdoblju od 4 godine.

U Keniji EU podupire programe osposobljavanja za izbjeglice iz Somalije kako bi postali akreditirani nastavnici u izbjegličkom kampu Kakuma. Nastavnici se služe informacijskom tehnologijom kako bi sudjelovali u programu osposobljavanja nastavnika putem učenja na daljinu.

Ključne mjere za poboljšanje kvalitete obrazovanja

- Potpora inicijativama koje omogućavaju certifikaciju, mobilnost, akreditaciju, priznavanje i prijelaz raseljene djece i mladih među obrazovnim sustavima; potpora mjerama kojima se osigurava uključivanje i zadržavanje djece u obrazovanju putem raznih formalnih i neformalnih programa obrazovanja
- Zagovaranje reforme obrazovnog sustava i potpora toj reformi, posebice reformi nastavnog programa, radi prilagodbe promjenjivim potrebama u izvanrednim situacijama i dugotrajnim krizama, primjerice proširenje i jačanje nastavnog kadra kako bi se

⁴¹ To se odnosi na sve testove ili ispite koji imaju posljedice za sudionika (ispiti s visokim ulogom), primjerice razredbene ispite.

⁴² COM(2002) 116 Komunikacija o obrazovanju i osposobljavanju u kontekstu smanjenja siromaštva u zemljama u razvoju

⁴³ Vidjeti prethodnu bilješku.

zadovoljile potrebe učenika u izvanrednim situacijama i krizama te uvođenje programa ubrzanog učenja za djecu koja su propustila godine obrazovanja

- Potporne mjere kojima se iskorištavaju informacijska tehnologija i otvoreni obrazovni resursi kako bi se omogućio pristup digitalnom učenju, virtualnim razmjenama i drugim inovacijama
- Potpora tehničkom i strukovnom obrazovanju i osposobljavanju povezanom s vještinama i sredstvima za život, pridajući pozornost konkretnim potrebama djevojaka i mladića, uključeno u praktično učenje i relevantno za mogućnosti stjecanja sredstava za život
- Mehanizmi potpore za razmjenu, ažuriranje i primjenu međunarodnih normi⁴⁴ relevantnih za obrazovanje u izvanrednim situacijama i krizama

3. ZAKLJUČAK

Pridavanje sve više pozornosti obrazovanju u izvanrednim situacijama i krizama izvan EU-a posljednjih godina odražava zabrinjavajuće i sve veće potrebe i izazove s kojima se potrebno suočiti. U ovoj se Komunikaciji daje holistički i djelotvoran politički okvir za mogućnosti daljnjeg djelovanja EU-a u tom pogledu te za iskorištavanje vodeće uloge EU-a u tom području politike. U prilog toj ambiciji govore primjeri djece i mladih koji prevladavaju teškoće kako bi nastavili obrazovanje.

Komisija će uz potporu Europske službe za vanjsko djelovanje (ESVD), uključujući delegacije EU-a, aktivno surađivati s državama članicama, ostalim zemljama, međunarodnim organizacijama te dionicima iz javnog i privatnog sektora kako bi promicala i podupirala učinkovitiju i djelotvorniju suradnju i koordinaciju radi brže, predvidljivije i održivije potpore obrazovanju u izvanrednim situacijama i dugotrajnim krizama. Na taj će način službe Komisije i ESVD promicati i postizanje ciljeva novog Europskog konsenzusa o razvoju i Komunikacije „Živjeti dostojanstveno”. U tom smislu države članice imaju ključnu ulogu.

Komisija poziva Europski parlament da primi na znanje smjernice politike navedene u ovoj Komunikaciji te Vijeće da ih u svojim zaključcima podrži.

⁴⁴ Kao što je obrazovna norma Međuagencijske mreže za obrazovanje u izvanrednim situacijama „Pripravnost, odgovor, oporavak”, 2010.